September 2026

SPRIEVODCA RIADENÍM NÁVŠTEVNOSTI

Koncepcia lepšieho usmerňovania návštevníčok a návštevníkov v prírodnom území medzi Viedňou a Bratislavou

EUROPEAN UNION

Interreg Slovakia – Austria

Co-funded by the European Union

ecovisit SKAT

OBSAH

ÚVOD 3

USMERŇOVANIE ZÁKAZNÍKOV – UKAZOVANIE CESTY 4

RASTPLÄTZE IN NICHT SENSIBLEN BEREICHEN SCHAFFEN 6

POSKYTOVANIE INFORMÁCIÍ PRIAMO NA MIESTE 7

POSKYTOVANIE INFORMÁCIÍ DIGITÁLNE 8

CIELENÉ VYUŽÍVANIE OUTDOOROVÝCH PORTÁLOV 9

VYTVÁRANIE REGIONÁLNYCH PARTNERSTIEV 10

ZODPOVEDNÉ SPOZNÁVANIE PRÍRODY 11

INTERREG PROJEKT „ECOVISIT SKAT“ 12

TIRÁŽ

Koordinácia projektu:
Združenie na podporu regionálneho rozvoja v Marchfelde (MAREV)
Im Schloss 1, A-2293 Marchegg, Rakúsko, ZVR 843349250

Grafika: Luise Hofer
Text: TB Raab GmbH
Fotografie: Region Marchfeld © Alexander Ziegler 2026

Autor:
TB Raab GmbH
Quadenstraße 1, 2232 Deutsch-Wagram, Rakúsko

EU Ecolabel: AT/028/049

Informácia o financovaní:
Tento sprievodca vznikol v rámci projektu Interreg Ecovisit SKAT (program spolupráce VI-A SK-AT).
Celkový rozpočet projektu: 2 639 647,32 EUR
Projekt je spolufinancovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.
Financovanie z EFRR: 2 111 717,86 EUR | Trvanie projektu: 01/11/2023 – 31/10/2026
Projektoví partneri: Národný park Donau-Auen, Región Marchfeld, DAPHNE – Inštitút aplikovanej ekológie, Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky
Deutsch-Wagram, 07/09/2026

ÚVOD

Prírodné územia sú vyhľadávanými cieľmi výletov a ich obľuba neustále rastie. Zároveň sa v niektorých oblastiach zvýšil tlak návštevnosti natoľko, že na mieste dochádza k závažným negatívnym vplyvom. Z pohľadu ochrany prírody je tento vývoj kritický najmä preto, že živočíchy a rastliny sú častejšie rušené vo svojich útočiskách a pokojových zónach, čím sú ohrozené.

Chránené územia – a tým aj prírodné oblasti – majú zásadný význam pre zachovanie biodiverzity. Ohrozeným a chráneným druhom poskytujú dôležité biotopy a útočiská. Cielené usmerňovanie návštevnosti pomáha obmedzovať škody a minimalizovať rušenie voľne žijúcich živočíchov, preto zohráva významnú úlohu v manažmente územia.

V nasledujúcej časti sú uvedené odporúčania, ktoré podporujú úspešné usmerňovanie návštevnosti v prírodných oblastiach. Okrem všeobecných opatrení sa zohľadňujú aj prístupy k digitálnemu usmerňovaniu návštevnosti. Odporúčania vznikli v rámci projektu „Ecovisit SKAT“.

EUROPEAN UNION
Interreg Slovakia – Austria
Co-funded by the European Union
ecovisit SKAT

USMERŇOVANIE ZÁKAZNÍKOV – UKAZOVANIE CESTY

Jasne rozpoznateľné a dobre štruktúrované orientačné systémy, ako aj jednoznačné značenie v teréne rozhodujúcim spôsobom prispievajú k cielenému riadeniu pohybu návštevníkov v prírodných oblastiach. Pomáhajú ich intuitívne viesť po určených trasách, čím sa ich pohyb sústreďuje do vymedzeného priestoru a citlivé lokality sa cielene odbremeňujú. Tak sa zabraňuje nekontrolovanému vstupu návštevníkov do citlivých biotopov, ktoré majú osobitný význam ako útočiská a pokojové zóny pre živočíchy a rastliny.

PREMYSLENÝ ORIENTAČNÝ SYSTÉM BY MAL ZAHŔŇAŤ:

- Dobre viditeľné tabule, smerovníky alebo značenie
- Na každej križovatke by mala byť cesta jasne označená
- Informačné body
- Odpočívadlá
- Prehľadné vedenie trás prostredníctvom máp alebo online aplikácií/ webových stránok
- Údaj o dĺžke v kilometroch, trvaní a stupni náročnosti

V Rakúsku sa za úspešné príklady efektívneho usmerňovania návštevnosti považujú napríklad orientačný systém zámku Schönbrunn, vedenie trás pri Krimmlských vodopádoch a informačné a orientačné systémy v Národnom parku Vysoké Taury. Ukazujú, ako možno jasným značením, digitálnymi informáciami a cieleným vedením trás zvýšiť spokojnosť návštevníkov a zároveň zlepšiť ochranu citlivých území.

ZÁMOK SCHÖNBRUNN (VIEDEŇ)

Návštevníkov usmerňuje jasne štruktúrovaný orientačný systém, vstupenky na konkrétny čas, digitálne informačné ponuky a oddelené vstupy a výstupy. Vďaka tomu možno efektívne zvládnuť vysokú návštevnosť.

KRIMMLSKÉ VODOPÁDY

Vyznačené chodníky, vyhliadkové miesta a informačné stanovištia cielene usmerňujú návštevníkov a zároveň chránia prírodné a chránené územia pozdĺž trasy.

NÁRODNÝ PARK VYSOKÉ TAURY

Návštevnícke centrá, jednotné značenie turistických chodníkov a digitálne informačné systémy zabezpečujú, aby hostia zostávali na vyznačených trasách a citlivé prírodné oblasti boli chránené.

Dobre navrhnuté a označené trasy pomáhajú návštevníkom zorientovať sa v území a bezpečne sa v ňom pohybovať. Zároveň sa tým nepriamo sprostredkúvajú pravidlá správania bez toho, aby boli vnímané ako obmedzenie. Ak trasy vedú logicky, sú dobre označené a ponúkajú atraktívne možnosti, rastie ochota zostať na nich a vyhýbať sa iným oblastiam, ktoré môžu vyžadovať ochranu.

Takéto usmerňovanie návštevnosti celkovo pomáha znižovať konflikty pri využívaní územia, zlepšovať zážitok z prírody a zároveň dlhodobo zabezpečovať ochranu ekologicky citlivých zón.

VYTVÁRANIE ODPOČÍVADIEL MIMO CITLIVÝCH OBLASTÍ

Cielené zriaďovanie dostatočného počtu odpočívadiel v ekologicky menej citlivých oblastiach je účinným opatrením na usmerňovanie návštevnosti a súčasne ochranu citlivých biotopov. Umiestnením atraktívnych a dobre vybavených miest na pobyt mimo zón náchylných na rušenie možno nepriamo ovplyvňovať správanie návštevníkov.

Ak sú strategicky umiestnené pozdĺž frekventovaných trás a ľahko dostupné, návštevníci ich využívajú prednostne. Tým sa predchádza tomu, aby si sami hľadali vhodné miesta a pritom vstupovali do chránených alebo mimoriadne citlivých oblastí.

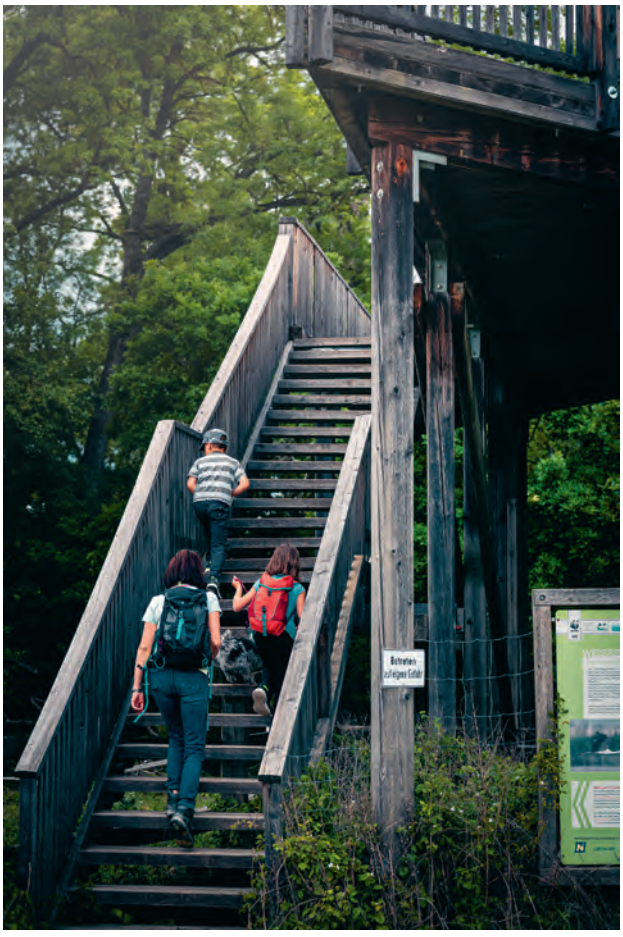

Je dôležité, aby boli tieto oddychové miesta jasne rozpoznateľné a príťažlivo upravené, napríklad pomocou vyhliadkových plošín, miest na sedenie, stolov alebo jednoduchej infraštruktúry. Doplňujúce informácie priamo na mieste môžu poukázať na význam okolitej prírody a vysvetliť, prečo sa do určitých oblastí nemá vstupovať.

Cielene umiestnené miesta odpočinku celkovo pomáhajú znižovať rušenie živočíchov a rastlín a zároveň vytvárať pozitívny zážitok z prírody pre návštevníkov.

POSKYTOVANIE INFORMÁCIÍ PRIAMO NA MIESTE

Informácie na usmerňovanie návštevnosti by sa mali poskytovať aj priamo na mieste, aby účinne oslovili rôzne cieľové skupiny a vytvorili čo najkomplexnejšiu informačnú ponuku.

Informačné tabule pri vstupoch, parkoviskách alebo na frekventovaných miestach uľahčujú orientáciu a sprostredkúvajú dôležité pravidlá priamo v území. Môžu obsahovať mapy, vedenie trás a upozornenia na biotopy vyžadujúce ochranu. Letáky alebo skladacie prospekty umožňujú návštevníkom vziať si tieto informácie so sebou a využívať ich počas cesty.

Časové riadenie návštevnosti môže pomôcť predchádzať špičkám a znižovať zaťaženie citlivých oblastí. Na tento účel možno využiť tieto opatrenia:

- Zobrazovanie aktuálnej vyťaženosti
- Odporúčania alternatívnych časov návštevy
- Prehliadky mimo hlavných návštevných hodín
- Sezónne informačné kampane alebo kampane podľa dennej doby

POSKYTOVANIE INFORMÁCIÍ DIGITÁLNE

Informácie na usmerňovanie návštevnosti by sa mali poskytovať aj digitálne, aby účinne oslovili rôzne cieľové skupiny a vytvorili čo najkomplexnejšiu informačnú ponuku.

V digitálnom prostredí zohrávajú ústrednú úlohu webové stránky, turistické portály a sociálne médiá. Návštevníkov možno cielene informovať a usmerňovať ešte pred výletom. Patria sem napríklad informácie o odporúčaných trasách, uzavretých alebo citlivých oblastiach, pravidlách správania, ako aj aktuálne údaje o poveternostných podmienkach či osobitných ochranných opatreniach. Atraktívnym a zrozumiteľným spracovaním možno včas usmerniť očakávania a podporiť správanie ohľaduplné k prírode.

Napríklad Národný park Donau-Auen ponúka na svojej webovej stránke (https://www.donauauen.at/besuchen/erleben/wanderrouten) prehľad možných turistických trás, okrem iného s údajmi o dĺžke, trvaní a zaujímavostiach.

Kombinácia digitálnych informácií pred návštevou a analógovej komunikácie priamo v území zabezpečuje komplexné pôsobenie usmerňovania návštevnosti: začína sa už pri plánovaní a pokračuje počas celého pobytu. Tým možno cielene riadiť návštevnosť a zároveň zvyšovať porozumenie a prijatie ochranných opatrení.

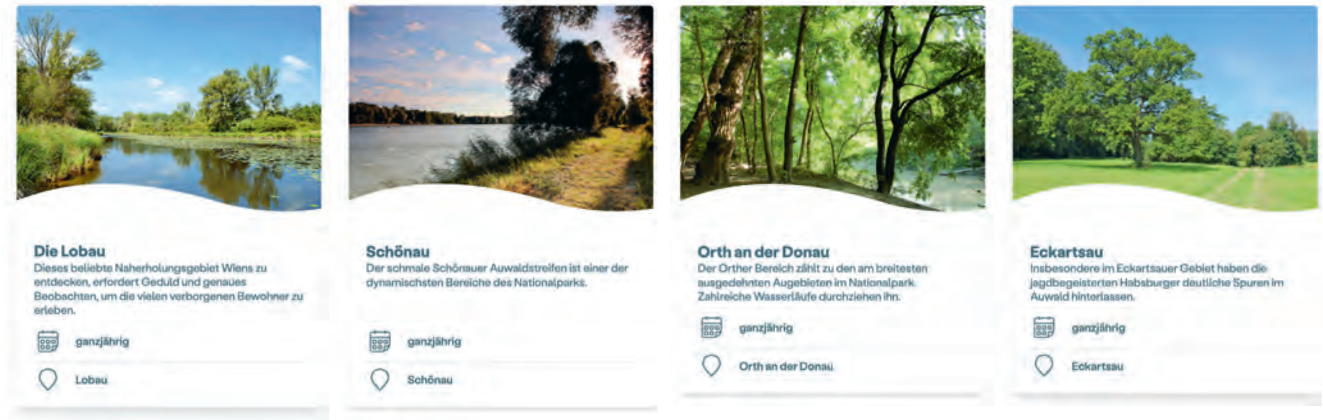

CIELENÉ VYUŽÍVANIE OUTDOOROVÝCH PORTÁLOV

Digitalizácia ponúka rozmanité možnosti, ako moderne, flexibilne a efektívne usmerňovať návštevnosť v prírodných oblastiach. Najmä využívaním známych aplikácií, digitálnych platforiem a ľahko dostupných nástrojov, ako sú QR kódy, možno informácie rýchlo šíriť a priebežne aktualizovať.

PRÍKLADY APLIKÁCIÍ

Komoot: Veľmi rozšírená aplikácia na pešiu turistiku a cykloturistiku s navrhovanými trasami a hodnoteniami používateľov

Outdooractive: Ponúka oficiálne trasy, mapy a tiež obsah regiónov a chránených území

Digitize the Planet: Zákony, predpisy, usmernenia na ochranu prírody a ďalšie zložité pravidlá sprístupňuje návštevníkom v ľahko zrozumiteľnej podobe.

Mapy.cz: Mimoriadne obľúbené na celom svete a ponúkajú vynikajúce plánovanie trás

Cielené využívanie digitálnych riešení celkovo pomáha udržiavať informácie aktuálne, informovať návštevníkov, pozitívne ovplyvňovať ich správanie a zároveň podporovať ochranu citlivých prírodných oblastí.

VYTVÁRANIE REGIONÁLNYCH PARTNERSTIEV

Budovanie a udržiavanie regionálnych partnerstiev je základným prvkom úspešného usmerňovania návštevnosti v prírodných oblastiach. Úzka spolupráca rôznych miestnych aktérov – napríklad z oblasti ochrany prírody, cestovného ruchu, samospráv, lesného hospodárstva či voľnočasových aktivít – umožňuje lepšie koordinovať a spoločne realizovať opatrenia.

MOŽNÍ PARTNERI SPOLUPRÁCE:

- Obce
- Organizácie cestovného ruchu
- Ubytovacie zariadenia
- Gastronomické prevádzky
- Organizátori podujatí
- Strážcovia prírody
- Lesníci, rybári, poľnohospodári a regionálne pôsobiace organizácie
- Poskytovatelia verejnej dopravy

Úspešným príkladom takejto spolupráce je Biosférický park Viedenský les, v ktorom pri príprave a realizácii opatrení na usmerňovanie návštevnosti spolupracujú obce, lesné hospodárstvo, ochrana prírody, cestovný ruch a ďalší.

Prepojením rôznych partnerov možno informácie šíriť vo väčšom rozsahu a odovzdávať ich do rozličných oblastí.

Ďalšou výhodou je spájanie zdrojov a odborných kapacít. Zdieľanie vedomostí, skúseností a finančných prostriedkov umožňuje efektívnejšie plánovať a realizovať opatrenia.

Aj spoločné projekty, kampane alebo podujatia prispievajú k väčšej viditeľnosti usmerňovania návštevnosti a k vyššej miere jeho prijatia medzi obyvateľmi i návštevníkmi.

ZODPOVEDNÉ SPOZNÁVANIE PRÍRODY

Prírodné oblasti sú významnými územiami a domovom mnohých vzácnych živočíchov a rastlín. Ak chceme aktívne prispieť k zachovaniu druhovej rozmanitosti, chrániť citlivé biotopy a umožniť budúcim generáciám spoznávať prírodu, je dôležité dodržiavať nasledujúce pravidlá.

SPOLOČNE A OHĽADUPLNE NA CESTÁCH

ZOSTAŇTE NA VYZNAČENÝCH CHODNÍKOCH
Chráni to živočíchy a rastliny a zabraňuje poškodeniu pošliapaním.

ODPADKY A CIGARETOVÉ OHORKY SI ODNESTE A SPRÁVNE ICH ZLIKVIDUJTE
Pomáha to udržiavať prírodu čistú a chráni voľne žijúce živočíchy pred nebezpečenstvom.

PSY MAJTE NA VÔDZKE
Voľne žijúcim živočíchom to poskytuje pokoj a zvyšuje bezpečnosť psa aj človeka.

VRECKÁ NA PSIE EXKREMENTY
Pomôžte udržiavať okolie čisté a používajte vrecká na psie exkrementy.

NEZAKLADAJTE OHEŇ A BUĎTE OPATRNÍ PRI FAJČENÍ
Predchádzajte požiarom a chráňte prírodné biotopy, najmä v období sucha.

NECHAJTE PRÍRODU RÁSŤ
Netrhajte ani nepoškodzujte rastliny. Pomáhate tak chrániť druhovú rozmanitosť a zachovať krásu prírody pre všetkých.

JAZDITE NA BICYKLI PO VYZNAČENÝCH TRASÁCH
Pre bezpečnú jazdu používajte iba vyznačené cyklotrasy.

INTERREG PROJEKT „ECOVISIT SKAT“

Od novembra 2023 do októbra 2026 sa v rámci projektu „Ecovisit SKAT“ realizovala cezhraničná spolupráca viacerých organizácií zameraná na ochranu prírody. V projektovom území Rakúsko – Slovensko s jeho cennými prírodnými plochami citlivými na rušenie človekom rastie tlak návštevnosti; obyvatelia širšieho okolia Viedne a Bratislavy vyhľadávajú oddych v prírode. Projekt Ecovisit SKAT vo väčšej miere zapojil návštevníkov do ochrany prírody.

PONUKA PRE NÁVŠTEVNÍKOV A USMERŇOVANIE NÁVŠTEVNOSTI

- Vypracovanie nadregionálnej návštevníckej štúdie na zistenie motivácie, záujmov a pôvodu návštevníkov
- Ďalší rozvoj návštevníckej infraštruktúry, napríklad ekocentier alebo náučných chodníkov
- (Putovné) výstavy sprevádzané hodnotením návštevníkov s cieľom zabezpečiť ich kvalitu
- Tvorba programov environmentálneho vzdelávania a didaktických vzdelávacích materiálov
- Zvyšovanie povedomia a práca s verejnosťou zameraná na širokú verejnosť aj odborníkov (konferencie, publikácie, podujatia)

OBNOVA PLÔCH V PROJEKTOVOM ÚZEMÍ

- Manažmentové opatrenia na obnovu, napríklad zalesňovanie, pastva a kosenie
- Zapájanie dobrovoľníckych skupín a škôl do obnovy území ako forma vzdelávania
- Projektovými partnermi sú Národný park Donau-Auen, Región Marchfeld, organizácia DAPHNE a Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky.

EUROPEAN UNION
Interreg Slovakia – Austria
Co-funded by the European Union
ecovisit SKAT